Test Booklet Code & No. **A**

प्रश्नपत्रिका कोड व क्र.

Paper-III

GEOGRAPHY

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ....

(Name) ....

2. (Signature) ....

(Name) ....

Seat No. | | | | | | |

(In figures as in Admit Card)

Seat No. ....

(In words)

OMR Sheet No. | | | | | | |

(To be filled by the Candidate)

MAY - 36316

Time Allowed : 2½ Hours] **[Maximum Marks : 150**

Number of Pages in this Booklet : **40** Number of Questions in this Booklet : **75**

Instructions for the Candidates

1. Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
2. This paper consists of **75** objective type questions. Each question will carry *two* marks. *All* questions of Paper-III will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
   - (*i*) To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
   - (*ii*) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/ questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.**
   - (*iii*) After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
4. Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
   Example : where (C) is the correct response.

   (A) (B) ● (D)
5. Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only.** If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
6. Read instructions given inside carefully.
7. Rough Work is to be done at the end of this booklet.
8. If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
9. You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
10. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
11. **Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.**
12. **There is no negative marking for incorrect answers.**

विद्यार्थ्यांसाठी महत्त्वाच्या सूचना

1. परिक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
2. सदर प्रश्नपत्रिकेत 75 बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास **दोन** गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील **सर्व** प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सदरचे प्रश्न हे या विषयाच्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित आहेत.
3. परीक्षा सुरू झाल्यावर विद्यार्थ्याला प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनीटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी आवश्य तपासून पहाव्यात.
   - (*i*) प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्विकारू नये.
   - (*ii*) **पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून पहावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा चूकीचा क्रम असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळही वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.**
   - (*iii*) वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
4. प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळा/निळा करावा.
   उदा. : जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.

   (A) (B) ● (D)
5. या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे **ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत.** इतर ठिकाणी लिहिलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
6. आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
7. प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
8. जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या ठिकाणा व्यतिरीक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खूण केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमार्गांचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्याला परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
9. परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्याने मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापी, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
10. **फक्त निळ्या किंवा काळ्या बॉल पेनचाच वापर करावा.**
11. **कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.**
12. **चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.**

Geography
Paper III
भूगोल
प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours] **[Maximum Marks : 150**

Note : This Paper contains *Seventy five* **(75)** multiple choice questions. Each question carrying **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पचहत्तर (75)** बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. Which one of the following was the major reason for which the continental drift theory was denounced by many scholars ?
   (A) the theory was considered as science fiction
   (B) Wegener was not an earth scientist
   (C) force mentioned by Wegener for drifting was inadequate
   (D) some of the evidences were not convincing

1. खालीलपैकी प्रामुख्याने कशामुळे वेगनरच्या ''खंडवहन सिद्धान्ताचा अनेक शास्त्रज्ञांनी निषेध केला ?
   (A) या सिद्धान्तास 'वैज्ञानिक कल्पकथा' मानले गेले
   (B) वेगनर भूशास्त्रज्ञ नव्हता
   (C) खंडवहनासाठी वेगनरने सांगितलेले बल पुरेसे नव्हते
   (D) काही पुरावे खात्रीदायक नव्हते

2. Consider the following statements and choose the *correct* answer from among the options given :

Statement (1) : Convergent plate boundaries have a fold mountain system in their vicinity.

Statement (2) : All fold mountains are located near the convergent plate boundaries.

Options :

(A) Both the statement are correct

(B) Both the statements are false

(C) Statement (1) is true but (2) is false

(D) Statement (1) is false but (2) is true

3. Select Geomorphic Process (List I) and their associated landforms (List II) are given below :

Choose the correct answer from the codes :

List I (Process)	**List II (Landforms)**
(1) Fluvial	(*i*) Lunetteses
(2) Glucial	(*ii*) Coves
(3) Aeolian	(*iii*) Levees
(4) Solution	(*iv*) Hummocks
	(*v*) Regs

Codes :

(A) (1)—(*v*), (2)—(*i*), (3)—(*iv*), (4)—(*ii*)

(B) (1)—(*i*), (2)—(*v*), (3)—(*iii*), (4)—(*iv*)

(C) (1)—(*iv*), (2)—(*ii*), (3)—(*v*), (4)—(*i*)

(D) (1)—(*iii*), (2)—(*iv*), (3)—(*v*), (4)—(*i*)

2. खालील विधानांचा विचार करून त्यासंदर्भात दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा :

विधान (1) : ''भूपट्ट एकत्रिकरण सीमांच्या जवळच्या भागात वली पर्वत आहेत.''

विधान (2) : सर्व वली पर्वत भूपट्ट एकत्रिकरण सीमांजवळ आढळतात.

पर्याय :

(A) दोन्ही विधाने सत्य आहेत

(B) दोन्ही विधाने असत्य आहेत

(C) विधान (1) सत्य आहे परंतु विधान (2) असत्य आहे

(D) विधान (1) असत्य आहे तर विधान (2) सत्य आहे

3. खाली निवडक भूरूपशास्त्री प्रक्रिया (यादी I) व त्यांच्याशी निगडित भूरूपे (यादी II) दिलेली आहेत. पुढे प्रक्रिया व भूरूपे यांच्या जोड्यांचे संकेत दिले आहेत त्यातील अचूक संकेत निवडा :

यादी I (प्रक्रिया)	**यादी II (भूरूपे)**
(1) प्रवाहीय	(*i*) ल्युनेटेस्स
(2) हिमनदीय	(*ii*) कोव्स
(3) वातज (Aeolian)	(*iii*) पूरतट
(4) विल्यन/द्रावण	(*iv*) हम्मोक्स
	(*v*) रेग्स

संकेतांक :

(A) (1)—(*v*), (2)—(*i*), (3)—(*iv*), (4)—(*ii*)

(B) (1)—(*i*), (2)—(*v*), (3)—(*iii*), (4)—(*iv*)

(C) (1)—(*iv*), (2)—(*ii*), (3)—(*v*), (4)—(*i*)

(D) (1)—(*iii*), (2)—(*iv*), (3)—(*v*), (4)—(*i*)

4. Major Powell propounded the concept of base level of erosion on the basis of his expedition in :

(A) Henry Mountains

(B) Appalachian mountains

(C) Grand Canyon

(D) Colorado Plateau

5. **Assertion (A) :** "Slope is both the cause and effect of erosion."

Reason (R) : Slope represents the rate of change of elevation with reference to horizontal distance, in other words it is also the rate of conversion of potential energy into kinetic energy.

(A) Both the statements are true and (R) is the proper explanation of (A)

(B) Both the statements are true but (R) is not the proper explanation of (A)

(C) Statement (A) is correct but (R) is false

(D) Statement (A) is false but (R) is true

4. मेजर पॉवेल यांनी अपक्षरणाची आधारभूत पातळी ही संकल्पना .... मधे त्यांनी केलेल्या मोहिमेवरून प्रतिपादित केली आहे.

(A) हेन्री पर्वत

(B) ॲपलेशियन पर्वत

(C) ग्रॅन्ड कॅन्योन

(D) कोलोरेडोचे पठार

5. **विधान (A) :** ''उतार हे अपक्षरणाचे कारण आणि परिणाम दोन्ही आहे.''

कारण (R) : उतार, उंचीतील अंतरानुसार होणाऱ्या बदलाचे प्रतिनिधीत्व करतो म्हणजेच उतार सुप्त उर्जेचे गतिजन्य उर्जेत होणाऱ्या बदलाचेही प्रतिनिधीत्व करतो.

(A) वरील दोन्ही विधाने बरोबर आहेत व (R) हे (A) चे योग्य स्पष्टीकरण आहे

(B) वरील दोन्ही विधाने बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे योग्य स्पष्टीकरण नाही

(C) वरील (A) बरोबर आहे परंतु विधान (R) चूक आहे

(D) वरील (A) चूक आहे परंतु विधान (R) बरोबर आहे

6. 'Decline of slope' is the process indicated by .... for the development of slopes.

(A) Albert Penk

(B) Davis

(C) King and Wood

(D) Walter Penk

7. .... proposed a nine unit model for slope studies incorporating facts of slope processes operating over it.

(A) A. Young

(B) Darlymple

(C) A. Penk

(D) Peltier

8. Match the following and select the correct answer from the codes given below :

	List I		List II
(*a*)	Macroscale (Planetary)	(1)	Land and sea breeze
(*b*)	Macroscale (Synoptic)	(2)	Dust devils
(*c*)	Mesoscale	(3)	Hurricanes
(*d*)	Microscale	(4)	Westerlies

Codes :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(4)	(1)	(3)	(2)
(B)	(3)	(2)	(4)	(1)
(C)	(4)	(3)	(1)	(2)
(D)	(2)	(1)	(3)	(4)

6. 'उतार कमी होत जाणे' ही प्रक्रिया .... यांनी उतार विकासासंदर्भाने मांडली.

(A) अल्बर्ट पेन्क

(B) डेव्हिस

(C) किंग आणि वूड

(D) वाल्टर पेन्क

7. .... यांनी उतारविभाग व त्यावर होणाऱ्या प्रक्रिया यासंदर्भाने उताराचे नऊ एकक प्रतिमान मांडले.

(A) अे. यंग

(B) डार्लीम्पल

(C) अे. पेन्क

(D) पेल्टिअर

8. जोड्या जुळवा आणि योग्य पर्याय खाली दिलेल्या संकेतांकातून निवडा :

	यादी I		यादी II
(*a*)	बृहत् प्रमाण (ग्रहीय)	(1)	खारे व मतलई वारे
(*b*)	बृहत् प्रमाण (विशिष्ट कालीक)	(2)	उपद्व्यापी धुळीची वादळे
(*c*)	मध्य प्रमाण	(3)	हरीकेन्स
(*d*)	सुक्ष्म प्रमाण	(4)	पश्चिमी वारे

संकेतांक :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(4)	(1)	(3)	(2)
(B)	(3)	(2)	(4)	(1)
(C)	(4)	(3)	(1)	(2)
(D)	(2)	(1)	(3)	(4)

9. **Assertion (A) :** The isotherm lines remain almost parallel to one another and parallel to latitudes on oceanic surfaces.

Reason (R) : Temperature at meritime location are free from effect of elevation.

Select the *correct* alternative using the codes below :

Codes :

(A) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)

(B) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)

(C) (A) is true but (R) is false

(D) (A) is false but (R) is true

9. **विधान (A) :** सागरी क्षेत्रात समतापरेषा एकमेकीस व अक्षवृत्तास जवळ जवळ समांतर जातात.

कारण (R) : सागरी स्थानांचे तापमान उंचीच्या परिणामांपासून मुक्त असते.

खालील सांकेतांकापैकी योग्य विकल्प निवडा :

सांकेतांक :

(A) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे

(B) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही

(C) (A) हे बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे

(D) (A) हे चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

10. Which *one* of the following is correct chronological sequence of storms by its names in Bay of Bengal ?

	2014	2013	2013	2012	2010
(A)	Hudhud	Lehar	Helan	Nilam	Laila
(B)	Hudhud	Nilam	Helan	Lehar	Laila
(C)	Nilam	Helan	Laila	Hudhud	Lehar
(D)	Hudhud	Nilam	Lehar	Helan	Laila

11. A wintertime index—'Windchill' uses .... to calculate the human sensation of temperature.

(A) air temperature

(B) rainfall and air temperature

(C) wind and air temperature

(D) wind

12. Heat stress index links .... to determine the thermal comfort of human body.

(A) wind and temperature

(B) air pressure and temperature

(C) sunshine and temperature

(D) humidity and temperature

10. खालीलपैकी बंगालच्या उपसागरातील वादळांचा नावानुसार योग्य कालक्रम कोणता आहे ?

	2014	2013	2013	2012	2010
(A)	हुडहुड	लेहर	हेलन	निलम	लैला
(B)	हुडहुड	निलम	हेलन	लेहर	लैला
(C)	निलम	हेलन	लैला	हुडहुड	लेहर
(D)	हुडहुड	निलम	लेहर	हेलन	लैला

11. मानवाची तापमान जाणीव ठरविण्यासाठी हिवाळ्यातील 'वात-शीतक' निर्देशांक .... याचा वापर करून काढतात.

(A) हवेचे तापमान

(B) पर्जन्य व हवेचे तापमान

(C) वारे व हवेचे तापमान

(D) वारे

12. मानवी शरीराची औष्णिक स्वस्थता ठरविण्यासाठी लागणारा उष्णता ताण निर्देशांक .... यांच्या संदर्भाने ठरतो.

(A) वारे व तापमान

(B) वायुभार व तापमान

(C) सुर्यप्रकाश व तापमान

(D) आर्द्रता व तापमान

13. Read the statements (a) and (b) and choose the correct answer from the codes given below :

    (a) In general, regions influenced by high pressure, with its associated subsidence and divergent winds, receive ample precipitation.

    (b) The general features of the global distribution of precipitation can be explained by global winds and pressure systems.

    Codes :

    (A) Both (a) and (b) are true and (b) is the correct explanation of (a)

    (B) Both (a) and (b) are true but (b) is not the correct explanation of (a)

    (C) (a) is true but (b) is false

    (D) (a) is false but (b) is true

13. विधान (a) व विधान (b) चे वाचन करून त्यासंदर्भात खाली दिलेल्या संकेतांकातून योग्य विकल्प निवडा :

    (a) उच्चदाब आणि त्याशी संलग्न अधोषमीत आणि अपसारी वारे यांनी प्रभावित प्रदेशात पुरेसा पाऊस पडतो.

    (b) वृष्टीचे ग्रहीय वितरणातील सर्वसामान्य वैशिष्टे ग्रहीय वारे व वायुदाब प्रणाली यांचेद्वारे स्पष्ट करता येतात.

    संकेतांक :

    (A) (a) व (b) दोन्ही बरोबर आहेत व (b) हे (a) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे

    (B) (a) व (b) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (b) हे (a) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही

    (C) (a) बरोबर आहे परंतु (b) हे चूक आहे

    (D) (a) चूक आहे परंतु (b) हे बरोबर आहे

14. Which two of the following cloud types do not fit into classification based on height ?

(A) Cumulus and stratocumulus

(B) Nimbostratus and cumulonimbus

(C) Cirro-cumulus and cumulus

(D) Cumulus and cumulonimbus

14. खालीलपैकी कोणते दोन ढगांचे प्रकार उंचीवर आधारित वर्गीकरणात बसत नाहीत ?

(A) क्युमुलस आणि स्ट्रॅटोक्युमुलस

(B) निंबोस्ट्रॅटस आणि क्युमुलोनिंबस

(C) सिरोक्युमुलस आणि क्युमुलस

(D) क्युमुलस आणि क्युमुलोनिंबस

15. Mean monthly temperature values in coldest month are .... in tropical rainy climate.

(A) between –3°C and 18°C

(B) less than –3°C

(C) between –3°C and –18°C

(D) greater than 18°C

15. उष्णकटिबंधीय वर्षा हवामानातील कमालीच्या थंड महीन्यातील मासिक सरासरी तापमान मूल्ये ही .... असतात.

(A) –3°C ते 18°C च्या दरम्यान

(B) –3°C पेक्षा कमी

(C) –3°C ते –18°C च्या दरम्यान

(D) 18°C पेक्षा जास्त

16. During the ocean basin development .... stage shows the following characteristics "broad ocean basin widens, trenches develop and subduction begins."

(A) Embryonic

(B) Juvenile

(C) Mature

(D) Declining

16. सागर द्रोणी विकासाच्या .... या टप्प्यांत पुढील लक्षणे दिसून येतात ''व्यापक सागर द्रोणी रुंदावते, गर्ता निर्माण होतात व नमवणीस सुरुवात होते.

(A) गर्भावस्था

(B) बाल्यावस्था

(C) प्रौढावस्था

(D) ऱ्हासावस्था

17. **Assertion (A) :** In Atlantic Ocean, Oceanic trenches are largely absent.

Reason (R) : Atlantic Ocean has divergent boundaries of various lithospheric plates in the form of mid-Atlantic Ridge.

Read the statements given above and choose the correct option from the following :

(A) Both (A) and (R) are true and (R) is the proper explanation of (A)

(B) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)

(C) (A) is true but (R) is false

(D) (A) is false but (R) is true

18. The tidal range at .... is supposed to be the highest recorded tidal range in the world.

(A) Bay of Fundy

(B) Hudson Sea

(C) Gulf of Bothnia

(D) Black Sea

17. **विधान (A) :** अटलांटिक महासागरात सागरी गर्तांचा बहुतेक अभावच आहे.

कारण (R) : अटलांटिक महासागरात अनेक शिलावरणीय भूपट्टांच्या विलगीकरणीय सीमा मध्य अटलांटिक रांगांच्या स्वरूपात आहेत.

वरील विधाने वाचून खालील पर्यायांमधून अचूक पर्याय निवडा :

(A) (A) व (R) दोन्ही विधाने बरोबर असून (R) हे (A) चे योग्य स्पष्टीकरण आहे

(B) (A) व (R) दोन्ही विधाने बरोबर असून (R) हे (A) चे योग्य स्पष्टीकरण नाही

(C) (A) बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे

(D) (A) चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

18. .... येथील वेलाकक्षा ही जगातील सर्वात जास्त निरिक्षित वेलाकक्षा आहे.

(A) फंडीचा उपसागर

(B) हडसन समुद्र

(C) बोथनियाचे आखात

(D) काळा समुद्र

19. Which *one* of the following statements is incorrect about biodiversity hotspot ?

(A) It must contain at least 1500 endemic species

(B) It has to have lost at least 70% of its primary vegetation

(C) It is a biogeographic region rich in biodiversity that is under threat from humans

(D) Maldive island is known for biodiversity hotspot in South Asia

20. Energy flow in a ecosystem is ....

(A) Unidirectional

(B) Bidirectional

(C) Multidirectional

(D) Non-directional

19. जैवविविधतेच्या हॉटस्पॉट बाबत खालीलपैकी कोणते विधान चूक आहे ?

(A) त्यामध्ये किमान 1500 प्रदेशनिष्ठ प्रजाती असणे आवश्यक आहे

(B) त्यातील नैसर्गिक वनस्पतींपैकी किमान 70% नष्ट झालेल्या असाव्यात

(C) हा जैवविविधतेने समृद्ध असा प्रदेश असतो की ज्याला मानवापासून हानी पोहचत असते

(D) मालदीव बेट हे दक्षिण आशियात जैवविविधतेचे हॉटस्पॉट म्हणून ओळखले जाते

20. परीसंस्थेतील ऊर्जा प्रवाह .... असतो.

(A) एका दिशेत

(B) दोन दिशेत

(C) अनेक दिशेत

(D) दिशाहीन

21. Which *one* of the following is *not* a major type of fresh water ecosystem ?

(A) Lentic

(B) Lotic

(C) Wetland

(D) Profundal

22. Which two of the following coastal areas, apart from Nicobar and Lakshadweep is land show coral reef development :

(1) Karnataka coast

(2) Gulf of Khamboyat

(3) Gulf of Mannar

(4) Gulf of Kuchch

(A) (3) and (4)

(B) (2) and (4)

(C) (1) and (3)

(D) (2) and (3)

21. खालीलपैकी कोणता शुद्ध जल परीसंस्थेचा प्रकार **नाही** ?

(A) लेन्टीक

(B) लोटीक

(C) आर्द्रभूमी

(D) प्रोफंडल

22. निकोबार व लक्षद्वीप या बेटांच्या समूहाशिवाय प्रवाळ भित्तीशलाका खालीलपैकी कोणत्या दोन भारतीय सागरी किनारी प्रदेशांत विकसित झाल्या आहेत ?

(1) कर्नाटक किनारा

(2) खंभातचे आखात

(3) मन्नारचे आखात

(4) कच्छचे आखात

(A) (3) आणि (4)

(B) (2) आणि (4)

(C) (1) आणि (3)

(D) (2) आणि (3)

23. Given below are the major forest types observed in Himalaya region. Which of the following is the correct sequence of forest types with respect to increasing altitude :

(A) deciduous—mixed—coniferous—alpine meadows

(B) coniferous—mixed—deciduous—alpine—meadows

(C) deciduous—mixed—alpine meadows—coniferous

(D) mixed—coniferous—deciduous—alpine meadows

24. Which of the following Greek contributions to Geography were lost during the middle ages especially in Europe ?

(A) Knowledge about the spherical shape and circumference of the earth

(B) T-O world maps with east shown at the top of the map

(C) Ability to draw maps using gridlines with mathematical base

(D) Art of making Portolano Charts

23. हिमालयात आढळून येणारे प्रमुख नैसर्गिक वनस्पतीचे प्रकार खाली दिलेले आहे. त्यातील वाढत्या उंचीनुसार असणारा योग्य अनुक्रम ओळखा :

(A) पानझडी—मिश्र—सूचीपर्णी—अल्पाईन कुरणे

(B) सूचीपर्णी—मिश्र—पानझडी—अल्पाईन कुरणे

(C) पानझडी—मिश्र—अल्पाईन कुरणे—सुचीपर्णी

(D) मिश्र—सूचीपर्णी—पानझडी—अल्पाईन कुरणे

24. खालीलपैकी कोणती वैशिष्ट्ये ग्रीकांचे योगदान असूनही मध्य युगामध्ये, विशेषत: युरोपात त्यांचा विसर पडला होता ?

(A) पृथ्वीचा गोलाकार आणि तिच्या परिघमितीचे ज्ञान

(B) T-O जगाचे नकाशे ज्यांवर पूर्वदिशा नकाशाच्या शीर्षस्थानी दर्शविली आहे

(C) जाळीरेषांच्या वापर करून नकाशांचे रेखाटन करण्याची क्षमता

(D) पोर्टोलॅनो (चार्टस) आराखडे बनविण्याची कला

25. Which of the following statement is not *correct* ?
    (A) Aristotle followed the inductive approach
    (B) Herodotus was the follower of Ionian school of thought
    (C) Plato followed the deductive approach
    (D) The geocentric concept was given by Ptolemy

26. The first climatic Atlas (Kitabul-Ashkal) was prepared by :
    (A) Al-Balakhi
    (B) Al-Masudi
    (C) Al-Beruni
    (D) Al-Maqdeesi

27. The main contribution of Ibn-Khaldun was in the field of :
    (A) Historical Geography
    (B) Human Geography
    (C) Physical Geography
    (D) Regional Geography

25. खालीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहे ?
    (A) ॲरिस्टॉटलने विगामी दृष्टीकोनाचे अनुसरण केले
    (B) हेरोडोटस आयोनिय विचार प्रवाहाचा अनुगामी होता
    (C) प्लेटोने निगामी दृष्टीकोनाचे अनुसरण केले
    (D) भूकेंद्रीत संकल्पना टॉलेमी यांनी मांडली

26. पहिला हवामानाचा नकाशा संग्रह (किताबूल अश्कल) कोणी तयार केला ?
    (A) अल-बलाखी
    (B) अल-मसूदी
    (C) अल-बेरूनी
    (D) अल-मक्दिसी

27. इब्न-खालदून यांचे प्रामुख्याने योगदान असलेले क्षेत्र हे ………… आहे.
    (A) ऐतिहासिक भूगोल
    (B) मानवी भूगोल
    (C) प्राकृतिक भूगोल
    (D) प्रादेशिक भूगोल

28. The chorological approach in Geography was initiated by :
    - (A) Richard Hartshorne
    - (B) Hettner
    - (C) Richard Peet
    - (D) Richthofen

29. Decide the validity of the following statements by selecting the correct option given below :
    - (*a*) 'Who gets what, where and how', is the key question posed by the proponents of 'locational school' in the 1970s.
    - (*b*) By conducting researches on themes related to quality of living, housing, access to basic amenities, etc., Welfare Human Geography proponents appreciably attempted to make the subject socially relevant.
    - (A) Both the statements (*a*) and (*b*) are false
    - (B) Statement (*a*) is false (*b*) is true
    - (C) Both the statements (*a*) and (*b*) are true
    - (D) Statement (*a*) is true (*b*) is false

28. खालीलपैकी कोणी पुढील टिप्पणी केली ?
    भूगोलातील 'कोरोलॉजीकल' विचारधारेची सुरुवात .... यांनी केली.
    - (A) रिचर्ड हार्टशॉर्न
    - (B) हेटनर
    - (C) रिचर्ड पीट
    - (D) रिक्थोफेन

29. खालील विधानांची सत्यता खालील पर्यायांपैकी उचित पर्याय निवडून पारखा :
    - (*a*) 'कोणास काय मिळते, कुठे आणि कसे' हा स्थानीयता विचारधारेच्या पुरस्कर्त्यांनी 1970 च्या दशकात उपस्थित केलेला कळीचा प्रश्न होय.
    - (*b*) जगण्याची गुणवत्ता, गृहउपलब्धता, मूलभूत सुविधांची प्राप्तता, अशासारख्या विषयांवर संशोधन करून कल्याणकारी मानवी भूगोलाच्या पुरस्कर्त्यांनी भूगोल विषय सामाजिकदृष्ट्या सार्थ करण्याचा स्तुत्य प्रयत्न केला.
    - (A) (*a*) आणि (*b*) ही दोन्ही विधाने असत्यदर्शी आहेत
    - (B) (*a*) हे विधान असत्यदर्शी आहे तर (*b*) हे सत्यदर्शी आहे
    - (C) (*a*) आणि (*b*) ही दोन्ही विधाने सत्यदर्शी आहेत
    - (D) विधान (*a*) सत्यदर्शी आहे तर (*b*) असत्यदर्शी आहे

30. Decide the validity of the following statements by selecting the *correct* option given below :

(*a*) An input becomes a resource as it is perceived to have both utility and value

(*b*) In the era of globalisation experiences of nature, culture, life in rural areas or even slums tend to acquire exchange value

(A) Both the statements (*a*) and (*b*) are true

(B) Statement (*a*) is true (*b*) is false

(C) Statement (*a*) is false (*b*) is true

(D) Both the statements (*a*) and (*b*) are false

30. पुढील विधानांची सत्यता खालील पर्यायांपैकी उचित पर्याय निवडून पारखा :

(*a*) एखादा घटक तेव्हांच संसाधन म्हणून गणला जातो जेव्हां त्यास उपयुक्तता आणि मुल्यही असल्याचा बोध होतो.

(*b*) जागतिकीकरणाच्या युगात निसर्ग, संस्कृती, ग्रामीणजीवन किंवा झोपडपट्टीतील जगणे याबाबतच्या अनुभवांना बाजारमूल्य प्राप्त होते.

(A) (*a*) आणि (*b*) ही दोन्ही विधाने सत्यदर्शी आहेत

(B) (*a*) हे विधान सत्यदर्शी तर (*b*) असत्य-दर्शी आहे

(C) (*a*) हे विधान असत्यदर्शी तर (*b*) सत्यदर्शी आहे

(D) (*a*) आणि (*b*) ही दोन्ही विधाने असत्यदर्शी आहेत

31. In which of the area given below, the life expectancy is the lowest ?

(A) Africa

(B) Europe

(C) South America

(D) South Asia

31. खाली दिलेल्या कोणत्या प्रदेशात सर्वात कमी आयुर्मान आहे ?

(A) आफ्रिका

(B) युरोप

(C) दक्षिण अमेरिका

(D) दक्षिण आशिया

32. Which of the following State/UT has the highest sex-ratio in 2011 census ?

(A) Puducherry

(B) Tamil Nadu

(C) Andhra Pradesh

(D) Manipur

33. On the basis of Indian Census 2011, which of the following statements is incorrect ?

(A) The sex-ratio in India is decent and improving year by year

(B) It is estimated that population of India will be stabilised in 2060

(C) Growing by the current population growth, India will cross China population by 2030

(D) India's 35% population is below the age of 25 years

32. खालीलपैकी कोणत्या राज्य/केंद्रशासित प्रदेशाचा जनगणना 2011 नुसार सर्वात जास्त लिंगप्रमाण आहे ?

(A) पुदुच्चेरी

(B) तामीळनाडू

(C) आंध्रप्रदेश

(D) मणीपूर

33. भारतीय जनगणना 2011 च्या आधारावर, खालीलपैकी कोणते विधान चूक आहे ?

(A) भारतातील लिंगप्रमाण उचित आहे व वर्षागणिक विकसित होत आहे

(B) भारताची लोकसंख्या 2060 मध्ये स्थिर होईल असे अंदाजित केले आहे

(C) वर्तमान लोकसंख्यावाढीप्रमाणे वाढ होत राहिल्यास तर सन् 2030 मध्ये भारत चीनच्या पुढे जाईल

(D) भारतातील 35% लोकसंख्या 25 वर्षापेक्षा कमी वयाची आहे

34. Migration is an important factor in :

(1) Changing age composition

(2) Changing sex composition

(3) Inducing high birth rates

(4) Diffusing culture and information

Select the *correct* answer from the following :

(A) Only (1) is correct

(B) (1), (2), (3) are correct

(C) (1), (2), (4) are correct

(D) Only (1) and (2) are correct

34. .... यात स्थलांतर एक महत्त्वाचा घटक आहे.

(1) बदलता वय आकृतीबंध

(2) बदलता लिंग आकृतीबंध

(3) उच्च जन्मदरास चालना

(4) संस्कृती व माहितीचे प्रसरण

खालीलपैकी योग्य विकल्प निवडा :

(A) फक्त (1) योग्य

(B) (1), (2), (3) योग्य

(C) (1), (2), (4) योग्य

(D) फक्त (1) व (2) योग्य

35. Concentric Zone model includes the following zones within a city :

(1) Wholesale and light manufacturing zone

(2) Commuter zone

(3) Central business district

(4) High class residential zone

Arrange these zones in correct sequence starting from the core of the city by using codes given below :

(A) (1), (3), (4), (2)

(B) (3), (1), (4), (2)

(C) (3), (1), (2), (4)

(D) (2), (3), (1), (4)

35. संकेद्रीय कटिबंध प्रारूपात एखाद्या शहराचे खालील विभाग असतात :

(1) घाऊक व लघू उद्योगधंदे

(2) अभिगमनकर्त्यांचे क्षेत्र

(3) केंद्रीय व्यावसायिक कटिबंध

(4) उच्चस्तरीय लोकांचे निवासीक्षेत्र

सदर विभाग शहराच्या केंद्रभागापासून खाली दिलेल्या सांकेतिकांच्या आधारे योग्य क्रमाने मांडा :

(A) (1), (3), (4), (2)

(B) (3), (1), (4), (2)

(C) (3), (1), (2), (4)

(D) (2), (3), (1), (4)

36. In the classification of urban centre, as per census of India, class IV denotes .... population.

(A) 50,000—99,999

(B) 20,000—49,999

(C) 10,000—19,999

(D) 5,000—9,999

37. 'City region' refers to which of the following ?

(A) An area demarcated by Government

(B) An area around the city to which the city has transport linkages

(C) An area around the city over which the city exercises a dominant influence in relation to other neighbouring cities of equal importance

(D) An area around the city that supplies food and labour resources to the city

36. भारतीय जनगणनानुसार केलेल्या नागरी केंद्राच्या वर्गीकरणात वर्ग IV .... ही लोकसंख्या दर्शविते.

(A) 50,000—99,999

(B) 20,000—49,999

(C) 10,000—19,999

(D) 5,000—9,999

37. 'नगर प्रदेश' खालीलपैकी कश्या संदर्भात आहे ?

(A) शासनाने सीमांकित केलेले क्षेत्र

(B) शहरासभोवतालचे क्षेत्र जे शहरातील वाहतूकीने जोडलेले असते

(C) शहरासभोवतालचे एक क्षेत्र ज्यावर त्या शहराचा शेजारच्या सारखेच महत्त्व असणाऱ्या शहराच्या तुलनेत जास्त प्रभाव असतो

(D) शहरास अन्नधान्य व मजूर संसाधने यांचा पुरवठा करणारे त्या शहरासभोवतालचे क्षेत्र

38. Match the List I with list II and select the correct answer from the codes given below :

List I	**List II**
(City name)	**(Urban functions)**
(*a*) Roorkee	(1) Administrative
(*b*) Dhanbad	(2) Mining
(*c*) Itarsi	(3) Transport
(*d*) Gandhinagar	(4) Educational

Codes :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(3)	(2)	(1)	(4)
(B)	(4)	(2)	(3)	(1)
(C)	(3)	(1)	(4)	(2)
(D)	(1)	(4)	(2)	(3)

38. सूची I व सूची II यांच्या जोड्या जुळवतांना खालील दिलेल्या विकल्पामधून योग्य पर्याय निवडा :

सूची I	**सूची II**
(शहराचे नाव)	**(शहराचे कार्य)**
(*a*) रूरकी	(1) प्रशासकीय
(*b*) धनबाद	(2) खाणकाम
(*c*) इटारसी	(3) वाहतूक
(*d*) गांधीनगर	(4) शैक्षणिक

संकेतांक :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(3)	(2)	(1)	(4)
(B)	(4)	(2)	(3)	(1)
(C)	(3)	(1)	(4)	(2)
(D)	(1)	(4)	(2)	(3)

39. .... provides competitive edge in exports of garments from Bangladesh.

(A) Abundance in production of cotton and jute

(B) Heritage of skills of fine textile weaving

(C) Microfinance networks and exploitative gendered division of labour

(D) Empowerment of women workers

40. Match the List I with list II and select the correct answer from the codes given below :

List I	List II
(*a*) Primary activities	(1) Gold collar workers
(*b*) Secondary activities	(2) White collar workers
(*c*) Quarternary activities	(3) Blue collar workers
(*d*) Quinary activities	(4) Red collar workers

Codes :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(2)	(4)	(1)	(3)
(B)	(4)	(3)	(2)	(1)
(C)	(3)	(2)	(4)	(1)
(D)	(2)	(4)	(3)	(1)

39. .... यामुळे बांग्लादेश मधून तयार कपड्याच्या निर्यातीत स्पर्धात्मक फायदा मिळतो.

(A) कापूस व ज्यूट यांचे विपूल उत्पादन

(B) तलम कापड विणकाम कौशल्याचा वारसा

(C) सूक्ष्म वित्तव्यवस्था व पिळवणूक लिंगाधारित श्रमाचे विभाजन

(D) महिला कामगारांचे सबलीकरण

40. सूची I व सूची II यांच्या जोड्या जुळवतांना खाली दिलेल्या विकल्पामधून योग्य पर्याय निवडा :

सूची I	सूची II
(*a*) प्राथमिक क्रिया	(1) सुवर्ण गळपट्टी कामगार
(*b*) द्वितीय क्रिया	(2) श्वेत गळपट्टी कामगार
(*c*) चतुर्थ क्रिया	(3) नीळ गळपट्टी कामगार
(*d*) पंचम क्रिया	(4) तांबडी गळपट्टी कामगार

संकेतांक :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(2)	(4)	(1)	(3)
(B)	(4)	(3)	(2)	(1)
(C)	(3)	(2)	(4)	(1)
(D)	(2)	(4)	(3)	(1)

41. **Assertion (A) :** Market factor generally determines the character of farming :

Reason (R) : Places away from the market generally grow crops which can afford the cost of transport to the market.

Which *one* of the following is correct ?

(A) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)

(B) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)

(C) (A) is true but (R) is false

(D) (A) is false but (R) is true

41. **विधान (A) :** बाजारपेठ घटक सर्वसाधारणतया शेतीचे वैशिष्टे निर्धारित करतो.

कारण (R) : बाजारपेठपासून दूर असणारे ठिकाणे सर्वसाधारणतया बाजारपेठेत जाण्यासाठी येणारा वाहूतक खर्च किफायतशीर राहील यादृष्टीने पिके घेतात.

यापैकी कोणते बरोबर आहे ?

(A) दोन्ही (A) व (R) अचूक असून (R) हे (A) चे योग्य स्पष्टीकरण होय

(B) दोन्ही (A) व (R) अचूक आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही

(C) (A) अचूक आहे परंतु (R) हे चूक आहे

(D) (A) चूक आहे परंतु (R) हे अचूक आहे

42. Match the List I and List II and select the correct answer from the codes given below :

List I		List II
(*a*) Brazil Plateau	(1)	Tin mining and rubber production
(*b*) Malaysia	(2)	Petroleum production
(*c*) Venezuela	(3)	Engineering industrial production
(*d*) Southern Japan	(4)	Coffee and iron ore production

Codes :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(2)	(4)	(1)	(3)
(B)	(2)	(1)	(4)	(3)
(C)	(4)	(1)	(2)	(3)
(D)	(4)	(2)	(3)	(1)

42. सूची I व सूची II यांच्या जोड्या जुळवताना खाली दिलेल्या विकल्पामधून योग्य पर्याय निवडा :

सूची I		सूची II
(*a*) ब्राझीलचे पठार	(1)	कथील खाणकाम व रबर उत्पादन
(*b*) मलेशिया	(2)	पेट्रोलियम उत्पादन
(*c*) व्हेनेझुएला	(3)	अभियांत्रिकी औद्योगिक उत्पादन
(*d*) दक्षिण जपान	(4)	कॉफी व लोह खनिज उत्पादन

संकेतांक :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(2)	(4)	(1)	(3)
(B)	(2)	(1)	(4)	(3)
(C)	(4)	(1)	(2)	(3)
(D)	(4)	(2)	(3)	(1)

43. Which of the following statement/s is/are *correct* ?

(*a*) Heavy flooding affects both land and water transportation.

(*b*) Presence of deserts and forests do not affect the transportation system.

(A) Only (*a*)

(B) Only (*b*)

(C) Both (*a*) and (*b*)

(D) Neither (*a*) nor (*b*)

44. Which of the following statement/s is/are *correct* ?

(*a*) Alfred Weber advocated his industrial location theory in the year 1939.

(*b*) He tried to establish labour costs and agglomeration factors are important than transport cost in industrial location.

(A) Only (*a*)

(B) Only (*b*)

(C) Both (*a*) and (*b*)

(D) Neither (*a*) nor (*b*)

43. खालीलपैकी कोणते विधान **अचूक** आहे ?

(*a*) महापूरामुळे भूमी व जल वाहतूकीवर परिणाम होतो.

(*b*) वाळवंट व वनाच्या अस्तित्वामुळे वाहतूक व्यवस्थेवर परिणाम होत नाही.

(A) केवळ (*a*)

(B) केवळ (*b*)

(C) दोन्ही (*a*) व (*b*)

(D) (*a*) व (*b*) दोन्हीही नाही

44. खालीलपैकी कोणते विधान **अचूक** आहे ?

(*a*) अल्फ्रेड वेबर यांनी 1939 मध्ये उद्योग स्थानिकीकरणाच्या सिद्धांताचे समर्थन केले.

(*b*) उद्योगांच्या स्थानिकीकरणात वाहतूक खर्चापेक्षा मजूर खर्च व सपिंडीभवनाचा खर्च महत्त्वपूर्ण आहे हे प्रस्थापित करण्याचा प्रयत्न केला.

(A) केवळ (*a*)

(B) केवळ (*b*)

(C) दोन्ही (*a*) व (*b*)

(D) (*a*) व (*b*) दोन्हीही नाही

45. Von Thünen's model of agricultural land-use assumes a hypothetical state that is characterised by .... plane.

(A) Isostatic

(B) Isographic

(C) Isomorphic

(D) Isotropic

45. वॉन थ्युनेनच्या कृषी भूमी-उपयोजन प्रारूपात गृहतीय परिकल्पित स्थिती, ती .... प्रतल गुणवैशिष्टे दर्शवते.

(A) समस्थायी

(B) समपृष्ठ

(C) समरूप

(D) समद्विक

46. The fundamental concept on which the Isard's industrial location theory is based :

(A) Principle of interdependence

(B) Spatial equilibrium through substitution

(C) Least transport cost

(D) Principle and hierarchy

46. इसार्डचा औद्योगिक स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत कोणत्या मूलभूत संकल्पनावर आधारलेला आहे ?

(A) आंतर अवलंबत्वाचे तत्त्व

(B) प्रतियोजकताच्या आधारावर अभिक्षेत्रीय संतुलन

(C) किमान वाहतूक खर्च

(D) तत्त्व व श्रेणीबंधता

47. Nazis vociferously advocated the concept of .... during 1920s to justify their territorial demands to contain population growth and by considering individual's subordination to the state :

(A) Racial purity and dictatorship

(B) Space for human footprints

(C) Lebensraum or living space

(D) Economic and social space

48. Which of the following countries are divided by anthropo-geographic boundaries ?

(1) India and Pakistan

(2) Israel and neighbouring countries

(3) North and South Korea

(4) North and South Vietnam

Select the correct option :

Codes :

(A) (1) only

(B) (1) and (2) only

(C) (3) and (4) only

(D) (2) and (4) only

47. लोकसंख्यावाढ सामावून घेण्यासाठीच्या प्रादेशिक गरजांचे समर्थन करण्यासाठी व राज्याप्रतीची व्यक्तिगत शिरजोरी विचारात घेऊन 1920 च्या दरम्यान नाझींनी .... संकल्पनेचा जोरदार पुरस्कार केला.

(A) वंशीय शुद्धता व हुकूमशाही

(B) मानवी पदचिन्हासाठीचे स्थान

(C) लेबेनस्रम किंवा वासस्थान

(D) आर्थिक व सामाजिक स्थान

48. खालीलपैकी कोणते देश मनुज-भौगोलिक सीमांनी विभागले आहेत ?

(1) भारत व पाकिस्तान

(2) इस्राइल व शेजारील देश

(3) उत्तर व दक्षिण कोरीया

(4) उत्तर व दक्षिण व्हिएतनाम

योग्य विकल्प निवडा :

संकेतांक :

(A) फक्त (1)

(B) फक्त (1) आणि (2)

(C) फक्त (3) आणि (4)

(D) फक्त (2) आणि (4)

49. The definition of social geography as "The analysis of social patterns and processes arising from the distribution of and access to scarce resources" was proposed by ....

(A) A. Buttimer

(B) J. Eyles

(C) E. Jones

(D) R.E. Patil

50. The Buddhist population is most numerous in which of the following states of India ?

(A) Kerala

(B) Odisha

(C) Arunachal Pradesh

(D) Chhattisgarh

49. ''दुर्मिळ साधनसंपत्तीचे वितरण व ती वापरण्याची संधी यामुळे निर्माण होणाऱ्या सामाजिक आकृतिबंध व प्रक्रियांचे विश्लेषण'' अशी सामाजिक भूगोलाची व्याख्या .... यांनी योजिली आहे.

(A) ए. बुट्टीमेर

(B) जे. आयलेस्

(C) इ. जोन्स्

(D) आर.इ. पाटील

50. बौद्ध लोकसंख्या भारतातील खालीलपैकी कोणत्या राज्यात सर्वात जास्त आहे ?

(A) केरळ

(B) ओडिशा

(C) अरुणाचलप्रदेश

(D) छत्तीसगड

51. Of the four language families in India, the most diverse is the .... as their speakers communicate around 80 different languages.

(A) Austro-Asiatic

(B) Dravidian

(C) Indo-Aryan

(D) Tibeto-Burman

52. Which of the following tribal group is *not* indigeneous to Andaman and Nicobar islands ?

(A) Onges

(B) Jarawas

(C) Kadars

(D) Shompens

53. Which of the following is *not* a process of cultural change ?

(A) Diffusion

(B) Acculturation

(C) Segregation

(D) Innovation

51. भारतातील चार भाषा कुटुंबापैकी .... हे खुप भिन्न आहे कारण यातील वक्ते 80 विविध भाषांत संवाद साधतात.

(A) ऑस्ट्रो–आशियाटीक

(B) द्रविडियन

(C) इंडो–आर्यन

(D) तिबटो–बर्मन

52. खालीलपैकी कोणता जमातीचा समूह मूळचा अंदमान आणि निकोबार द्वीपसमूहावरचा **नाही** ?

(A) ओंग

(B) जरावास

(C) काडर

(D) शॉमपेन्स्

53. खालीलपैकी कोणती सांस्कृतिक बदलाची प्रक्रिया **नाही** ?

(A) प्रसार

(B) बदलशीलता

(C) अलगता

(D) नाविन्यता

54. The principle of .... implies that each region constitutes a sub-system of regional system whole.

(A) Vertical unity of phenomena

(B) Horizontal spatial unity

(C) Ecological equilibrium

(D) Equilibrium between social desirability and economic viability

55. Core-Periphery Model pertaining to development was proposed by ....

(A) Hirschman

(B) Friedman

(C) Gunder Frank

(D) Gunnar Myrdal

54. .... हे तत्त्व असे सुचविते की, प्रत्येक प्रदेशाच्या एकूण व्यवस्थेत प्रादेशिक उप-व्यवस्थेचा घटक असतो.

(A) घटनेची उर्ध्वदिशेतील एकता

(B) क्षितिजसमांतर अभिक्षेत्रीय एकता

(C) परिस्थितीकीय समतोल

(D) सामाजिक अभिलाषा व आर्थिक क्षमता यातील समतोल

55. विकासाचे निर्धारण करणारे केन्द्र-परिघी प्रारूप .... यांनी मांडले.

(A) हिर्समन

(B) फ्रिडमन

(C) गुंदर फ्रँक

(D) गुन्नर मिर्दाल

56. Match the List I and List II and select the correct answer from the codes given below :

List I	List II
(*a*) Walter Christaller	(1) Growth Pole theory
(*b*) Gunnar Myrdal	(2) Central place theory
(*c*) Albert Hirschman	(3) Trickling down force
(*d*) Francois Perroux	(4) Backwash and spread affects

Codes :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(2)	(4)	(3)	(1)
(B)	(2)	(4)	(1)	(3)
(C)	(3)	(1)	(2)	(4)
(D)	(4)	(3)	(1)	(2)

57. An industry that encourages investment in the earlier stages of production by expanding its demand for inputs is called :

(A) backward linkage

(B) forward linkage

(C) weak linkage

(D) strong linkage

56. सूची I आणि सूची II च्या जोड्या जुळवा आणि खालील संकेतांकापैकी योग्य विकल्प निवडा :

सूची I	सूची II
(*a*) वॉल्टर क्रिस्टलर	(1) वृद्धी धृव सिद्धान्त
(*b*) गुन्नर मिर्दाल	(2) केन्द्रीय स्थान सिद्धान्त
(*c*) आल्बर्ट हिर्समन	(3) अध: ओघ परिणाम
(*d*) फ्रँकोइस पॅरॉक्स	(4) पश्च साफ आणि प्रसरण परिणाम

संकेतांक :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(2)	(4)	(3)	(1)
(B)	(2)	(4)	(1)	(3)
(C)	(3)	(1)	(2)	(4)
(D)	(4)	(3)	(1)	(2)

57. उद्योग जो आदानासाठी त्याची मागणी वाढवून सुरुवातीच्या टप्प्यात गुंतवणुकीस प्राधान्य देतो त्यास .... असे म्हणतात.

(A) प्रति शृंखला

(B) पुरो शृंखला

(C) कमकुवत शृंखला

(D) मजबूत शृंखला

58. The foothill zone of Shiwalik denotes .... characteristic of planning region.

    (A) Natural cohesion

    (B) Functional unity

    (C) Regional consciousness

    (D) Economic viability

59. Resource base of sub-region of western peninsular planning region of India is ....

    (A) Ferrous mineral production—tourism—wheat production

    (B) Cotton processing—coal mining—horticulture

    (C) Hydro—power—cotton cultivation—horticulture

    (D) Petro—chemicals—cotton and millets—ferrous metals

58. शिवालीक पायथ्याचा विभाग नियोजन प्रदेशाचे हे वैशिष्ट दर्शवितो :

    (A) नैसर्गिक संबद्धता

    (B) कार्यात्मक एकता

    (C) प्रादेशिक जाणीव

    (D) आर्थिक क्षमता

59. पश्चिम द्वीपकल्पीय नियोजन प्रदेशाच्या उप-प्रदेशाचा संसाधन आधार .... आहे.

    (A) लोह खनिज उत्पादन—पर्यटन—गहू उत्पादन

    (B) कापूस प्रक्रिया—कोळसा खाणकाम—फलोत्पादन

    (C) जलविद्युत—कापूस उत्पादन—फलोत्पादन

    (D) पेट्रो—रसायने—कापूस व धान्ये—लोह धातू

60. Consider the following statements :

(*a*) Objective of regional planning is to remove regional disparities in socio-economic spheres.

(*b*) India has seen success in resolving regional problems with involvement of local people.

Which of the above statement(s) is/are *correct* ?

(A) Only (*a*) is correct

(B) Only (*b*) is correct

(C) Both (*a*) and (*b*) are correct

(D) Both (*a*) and (*b*) are not correct

61. 10 Degree channel separates :

(A) Indian Peninsula and Sri Lanka Island

(B) Lakshadweep and Aminidivi Islands

(C) Andaman and Nicobar Island

(D) Nicobar and Indonesian Island

60. खालीलपैकी कोणते (/ती) विधान (/ने) बरोबर आहे ? योग्य विकल्प निवडा :

(*a*) सामाजिक-आर्थिक क्षेत्रातील प्रादेशिक विषमता दूर करणे हे प्रादेशिक नियोजनाचे उद्दीष्ट आहे.

(*b*) भारताने स्थानिक लोक सहभागातून प्रादेशिक प्रश्न सोडविण्यात यशस्वीता अनुभवली आहे.

(A) फक्त (*a*) बरोबर आहे

(B) फक्त (*b*) बरोबर आहे

(C) (*a*) व (*b*) दोन्ही बरोबर आहेत

(D) (*a*) व (*b*) दोन्ही चूक आहेत

61. 10 डिग्री चॅनल .... यांना अलग करतो.

(A) भारतीय द्वीपकल्प आणि श्रीलंका बेट

(B) लक्षद्वीप आणि अमिनीदीव बेटे

(C) अंदमान आणि निकोबार बेटे

(D) निकोबार आणि इंडोनेशियातील बेटे

62. Given below are the extreme locations of India. These are further placed with reference to different directions. Choose the correct group of direction-location pairs from the options given.

Extreme locations :

(1) Dafdar

(2) Kibithu

(3) Guhar Moti

(4) Indira Point

	(N)	(E)	(W)	(S)
(A)	(1)	(2)	(4)	(3)
(B)	(1)	(3)	(2)	(4)
(C)	(3)	(2)	(1)	(4)
(D)	(1)	(2)	(3)	(4)

63. Which of the following rivers originating in Himalaya forms the easternmost major tributary of river Ganga ?

(A) Kosi

(B) Gandak

(C) Tista

(D) Mahananda

62. भारताच्या टोकाच्या स्थानांची यादी पुढे दिलेली आहे. ही स्थाने पुढे दिशासंदर्भात लिहिलेली आहेत. दिलेल्या पर्यायातून स्थान-दिशांच्या अचूक जोड्या असलेला गट शोधा.

टोकाची स्थाने :

(1) दफ्दार

(2) किबिथु

(3) गुहार मोटी

(4) इंदिरा बिंदू

	(उ.)	(पू.)	(प.)	(द.)
(A)	(1)	(2)	(4)	(3)
(B)	(1)	(3)	(2)	(4)
(C)	(3)	(2)	(1)	(4)
(D)	(1)	(2)	(3)	(4)

63. हिमालयात उगमपावणाऱ्या पुढील नद्यांपैकी कोणती नदी ही गंगानदीची पूर्वेकडील प्रमुख नदी आहे ?

(A) कोसी

(B) गंडक

(C) तिस्ता

(D) महानंदा

64. Which two of the following hill ranges from Peninsular India are not part of water divide between Arabian Sea and Bay of Bengal ?

(1) Balaghat

(2) Ajintha-Satmal

(3) Mahadev

(4) Maikal

(A) (1) and (2)

(B) (1) and (3)

(C) (2) and (3)

(D) (2) and (4)

65. In which of the following parts of India, Kuttanadu, having elevation below sea level is located ?

(A) Karnataka Coast

(B) Minicoy Island

(C) Kerala Coast

(D) Nicobar Coast

64. खालीलपैकी भारतीय द्वीपकल्पातील कोणत्या दोन डोंगर रांगा अरबी समुद्र व बंगालचा उपसागर यामधील जलविभाजकाचा भाग नाहीत ?

(1) बालाघाट

(2) अजिंठा-सातमाळ

(3) महादेव

(4) मैकाल

(A) (1) आणि (2)

(B) (1) आणि (3)

(C) (2) आणि (3)

(D) (2) आणि (4)

65. भारताच्या खालीलपैकी कोणत्या भागात समुद्र सपाटीपासून कमी उंचीवर असलेला कुट्टनाड प्रदेश स्थित आहे ?

(A) कर्नाटक किनारा

(B) मिनिकॉय बेट

(C) केरल किनारा

(D) निकोबार बेटे

66. Find the correct sequecne of states, in descending order, in terms of iron ore production states :

(C) Chhattisgarh

(G) Goa

(K) Karnataka

(O) Odisha

	(1)	(2)	(3)	(4)
(A)	(C)	(O)	(K)	(G)
(B)	(K)	(O)	(C)	(G)
(C)	(G)	(O)	(K)	(C)
(D)	(O)	(K)	(G)	(C)

67. Which of the following State/UT gets IInd rank in the list of density of population next only to Delhi (NCR) ?

(A) Lakshadweep

(B) Pondicherry

(C) Daman and Div

(D) Chandigarh

68. The smallest, officially recognized minority group in India is ....

(A) Parsis

(B) Buddhist

(C) Anglo-Indian

(D) Jains

66. भारतातील लोहखनिज उत्पादन करणाऱ्या खालील राज्यांचा अचूक उतरता क्रम ओळखा :

(C) छत्तीसगड

(G) गोवा

(K) कर्नाटक

(O) ओडिशा

	(1)	(2)	(3)	(4)
(A)	(C)	(O)	(K)	(G)
(B)	(K)	(O)	(C)	(G)
(C)	(G)	(O)	(K)	(C)
(D)	(O)	(K)	(G)	(C)

67. खालीलपैकी कोणते राज्य/केंद्रशासित प्रदेश लोकसंख्या घनतेच्या संदर्भाने दिल्ली (के.रा.प्र.) च्या खालोखाल दुसऱ्या क्रमांकावर आहे ?

(A) लक्षद्वीप

(B) पाँडिचेरी

(C) दमण आणि दीव

(D) चंदीगड

68. भारतातील, अधिकृतपणे मान्य असलेला सर्वात लहान अल्पसंख्यांक गट कोणता ?

(A) पारशी

(B) बौद्ध

(C) अँग्लो-इंडियन

(D) जैन

69. 'The values of three variables a, b and c must sum to a constant K usually represented by 1 or 100'. This is the requirement of ....

(A) a pie diagram

(B) a cube or sphere diagram

(C) a ternary diagram

(D) a star diagram

70. Which of the following statements, with respect to geostationery satellite is *not* true ?

(A) They are located at around 36 thousand Km

(B) They are particularly useful for communication

(C) Their speed is synchronised with earth's rotation

(D) They are at fixed location and are not moving

71. Which of the following is *not* a remote sensing satellite ?

(A) IRS 1A

(B) CARTOSAT

(C) RESOURCE SAT

(D) IRNSS

69. 'अ', 'ब' आणि 'क' या चलांच्या मूल्यांची बेरीज स्थिर (K) असणे व ती 1 किंवा 100 या स्वरूपात सांगता येणे ही .... आवश्यकता आहे.

(A) पाय आकृतीची

(B) घन किंवा गोळ आकृतीची

(C) त्रिकाकृतीची

(D) तारा आकृतीची

70. भूस्थिर उपग्रहांसंदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान सत्य **नाही** ?

(A) हे साधारणत: 36 हजार किमी. अंतरावर स्थापित असतात

(B) हे विशेषत: संदेशवहनाच्या कामात उपयुक्त आहेत

(C) त्यांची गती व पृथ्वीची परिवलन गती यांत समकालीकरण साधले आहे

(D) हे एकाच ठिकाणी स्थापित असून ते फिरत नाहीत

71. खालीलपैकी कोणता उपग्रह सुदूर संवेदन उपग्रह **नाही** ?

(A) IRS 1A

(B) CARTOSAT

(C) RESOURCE SAT

(D) IRNSS

72. In multiple regression analysis the hierarchy of variables can be determined on the basis of squares of respective ....
   (A) Coefficient of variation
   (B) Variance
   (C) Regression coefficient
   (D) Mean

73. Product of regression coefficients of Y on X and X on Y equations provides the value of ....
   (A) Coefficient of variation
   (B) Unique variance
   (C) Covariance
   (D) Explained variance

74. Which of the following regression model will be best suited for the set of data where both X and Y variables show geometric progression ?
   (A) $Y = a + bX$
   (B) $Y = ab^X$
   (C) $Y = aX^b$
   (D) $Y = a + b_1X + b_2X^2$

75. A map in which soil types or geological formations are shown by different colours or gray levels or shading patterns is an example of ....map.
   (A) Isopleth
   (B) Choropleth
   (C) Composite
   (D) Chorochromatic

72. बहुचलित समाश्रयण विश्लेषणात चलांची श्रेणी .... यांच्या वर्गमूल्यावर ठरवली जाऊ शकते.
   (A) विभिन्नतेचा (Variation) सहगुणांक
   (B) प्रचरण
   (C) समाश्रयणाचा सहगुणांक
   (D) सरासरी

73. Y वर X आणि X वर Y या समीकरणातील समाश्रयण सहगुणांकांच्या गुणाकारातून खालीलपैकी कशाचे मूल्य मिळते ?
   (A) विभिन्नतेचा (Variation) सहगुणांक
   (B) एकमात्र प्रचरण
   (C) सहप्रचरण
   (D) स्पष्टीकृत प्रचरण

74. जेव्हा X आणि Y हे दोन्ही चल भौमितिक क्रमण दर्शवीत असतील तेव्हा खालीलपैकी समाश्रयणाचे कोणते प्रतिरूप सुयोग्य ठरेल ?
   (A) $Y = a + bX$
   (B) $Y = ab^X$
   (C) $Y = aX^b$
   (D) $Y = a + b_1X + b_2X^2$

75. विविध रंगछटा किंवा कृष्णधवल छटा अथवा छाया प्रणाली यांचा उपयोग करून तयार केलेले मृदा प्रकार किंवा भूशैलिक संच दर्शविणारे नकाशे .... या प्रकारच्या नकाशांची उदाहरणे होत.
   (A) समघनी
   (B) क्षेत्रघनी
   (C) मिश्र
   (D) क्षेत्ररंगी

ROUGH WORK

ROUGH WORK